

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 30 Januari 1887. N°. 475.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertentieën aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam. Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangegomen door alle Boekhandelen, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam. Advertentieën: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van liddegeven en Verlagen van Vereenigingen 10 Cent per regel.

Dan des menschen verlossing.

ZESDE ZONDAGS-DEELING.

II.

Maar uit Hem zijn gij in Christus Jezus, die ons gewonnen is wijsheid van God, en rechtvaardigheid, en heiligmaking, en verlossing. 1 Cor. 1: 30.

Na de wetten, waaraan ten deze het rijk der genade gebonden is, van Vraag 12—17 duidelijk uiteen gezet te hebben, komt de Catechismus thans tot den Middelaar. Dusver was wel reeds gesproken over de verlossing, waaraan de Middelaar, om ons te kunnen redden, zou moeten voldoen, maar had de opsteller nog niet behandeld over den Middelaar zelf. Het was tot nu toe nog bloot een zaak in de gedachten gebleven, en alles ging nog om buiten de werkelijkheid. Tot den Immanuel, den Verlosser, den Trooster onzer zielen kwam hij nog niet.

Maar hieraan is hij thans dan ook toe, als het in Vraag 18 heet: „Maar wie is deze Middelaar, die tegelijk waarmachtig God en een waarmachtig rechtvaardig mensch is?“, en hierop dit rijke antwoord wordt gegeven: „Die Middelaar is onze Heere Jezus Christus, die ons van Gode tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking, en tot eene volkomen verlossing „geschonken is.“

Nu treden we alzoo tot den werkelijken Middelaar over, en verschijnt voor ons het heilig beeld van den Man van smarten, die voor ons in den smadelijken dood ging en ons de vrucht schonk van wat hij sterfende verwon. Het is of de heilige apostel Johannes van de heilige oevers ook ons toeroept: „Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt.“ Ja het is of we bij dit keerpunt in den Catechismus de vriendelijke stem van onzen Heiland zelf in onze ziel voelen dringen, als hij roept: „Komt tot mij, gij allen die vermoeid en beladen zijt, en gij zult ruste vinden voor uwe ziel!“

En daarom keert de Catechismus thans dan o k geheel zijn toon van spreken om. Nu geen betoog, nu geen klem van redeneering meer. Neen thans uit het volle hart een toon van lof en eere, en het beleden met een woord schier geheel aan de Heilige Schrift ontleend: „Die Middelaar is onze Heere Jezus Christus, dien wij niet hebben uitgedacht, maar die ons van God geschonken is, en in wien wij hebben al onze wijsheid, onze rechtvaardigheid, onze heiligmaking en onze volkomen verlossing!“

En in dien gullen, warmen, bezielden toon valt de Catechismus nu, niet als bekrop hem half spijt over zijn voorafgaande even keurige als ernstige ontleding, maar juist omdat met name die vorige nauwkeurige ontleding der zaak thans den toon van lof en dankzegging wettigt.

Als een drenkeling in een put viel, en ik weet niet hoe diep die put is, en er komt iemand aanloopen met een stok of touw, dan moet er eerst nog op allerlei manier geprobeerd, of die stok wel zoo lang als de diepte is en of dat touw wel lang genoeg zal zijn, en overvalt mij de angst dat inmiddels de drenkeling omkomt. Maar als ik dien put nauwkeurig ken, en haarfijn weet, dat tot aan de waterstand de diepte juist 15 meter bedraagt, zodat ik om den drenkeling er uit te kunnen halen een touw van omstreeks 18 meter noodig heb; en ik roep dat uit, en iemand hoort dat, en roept mij toe: „Ziehier juist een touw van 18 meter!“, dan gaat er vanzelf een vreugdekreet

in mijn ziel op; want nu weet ik opeens, dat de drenkeling juist met dit touw gered is.

De overweging en kennis van wat voor redding noodig is, is dus volstrekt niet overtoellig, maar is juist het onmisbare om zeker van redding te zijn. En als iemand eerst onderwezen is, wat redder hij voor zijn ziele behoekt, en aan wat ontzaglijke verlichten die reder beantwoorden moet, zodat hij vaak waande, „zulk een redder vind ik nooit!“, dan juist stijgt zijn vreugde ten top, zoo er zich juist zulk een redder aan hem voordoet.

En vandaar dat de wetenschap en de kennis, hoe naar de wetten van het rijk der genade onze Middelaar zijn moest, thans, nu hij juist zoo zich aanbiedt, als door die wetten geëischt werd, opeens het hart voor Jezus ontvlamt en den twijfel wegneemt uit ons bewustzijn.

Bestial spreekt de Catechismus het daarom nu ook uit, dat onze Middelaar, ons van God „geschonken zijt“, zels verandert hij, om hierop nadruk te leggen, de eenigszins anders uitgedrukte woorden van Paulus, en schrijft voor: „die ons „worden is wijsheid van God,“ dit andere: „die ons van God „geschonken is.“

Dit is hier geen bijzaak maar hoofdpunt.

Want wel kon de verlorene mensch, aan de hand van de kennis zijner natuur en van de wetten van het genaderijk uitrekenen, hoe zijn Redder zijn moest, maar met al deze wetenschap en dit klare inzicht bleef hij volstrekt onmachtig om zelf ook maar het allergeingste aan zijn redding te brengen.

Zoo de delver van een put zelf in dien put valt, en hij nu daarin liggend, precies weet: „het touw om mij te redden, zou precies 18 meter lang moeten zijn!“, wat baat hem dit, om ook maar twee vezeljes van zulk een touw ineen te strengelen? Of een architect wiens huis in brand vloog, staande in de goot van het dak, al precies weet, dat hij een ladder van 80 sporten zou moeten hebben om levend naar beneden te komen, wat baat hem dit, om ook maar één verdieping naar omlaag te komen? Och, met al zijn wetenschap, zoo de ladder niet van elders komt, verbrandt hij toch. De dorstige weet wel, dat hij water moet hebben, maar uit dorst komen geen waterdruppelen. De hongerige weet wel, dat brood hem redden zou, maar bakt honger daarom brood?

En toch, hoe eenvoudig en onwederprekelijk dit nu ook op natuurlijk gebied zijt, toch raakt een mensch hiermee op geestelijk terrein telkens in de war, en vooral de Ethischen zijn er schuld aan, dat hun algedurig spreken van hun behoefte, hun dorst, hun aspiratie naar redding allengs den indruk is gaan maken, alsof in dien dorst en in die aspiratie meer dan de halve redding reeds inzat. Soms is het alsof de Heiland eigenlijk niet uit Maria's schoot, maar uit den diep verborgen bodem van deze aspiratie geboren was.

Zoo schijnt men dan diep ootmoedig te staan. Zelfs spreekt men met zekere affectie nog wel van „de verdorpenisse“ eens zondaars. Maar arglistiglijk laat men uit de diepte zelve dezer verdorpenisse weer een klein, onmerkbaar klempje van eigen-gerechtigten roem opschieten, en preekt u aan, dat eigenlijk uw nood, uw smarte, uw aspiratie, uw diepe zelfbehoefte reeds uw halve redding was.

En dit nu moet u zonder sparen weer uit de hand geslagen. Al zulke gedachte moet geheel en al uit den weg. En daarom spreekt de Catechismus het thans met zooveel nadruk uit, dat het ons „alles van God is „geschonken. Het „zoo lief heeft God de we-

reld gehad, dat Hij zijn eengeboren Zoon „gegeven heeft!“ moet grondgedachte in heel onze belijdenis van het heilswerk blijven. „Van God alles en niets van onze zijde!“ moet den toon blijven „angeven van het lied van onzen jubel.

En waar nu de Catechismus zelf aan de wetten van het genaderijk zoo klaar en duidelijk de gestalte van den Middelaar had uitgemaakt, en ons menscheijk denken, zich op die kennis allicht verheffen kon door te wenen, dat hiermee reeds half de Middelaar gevonden was, moest het thans te ernstiger en met te meer klem uitgesproken, dat ge met al deze uwe wetenschap nog geen stroospier vordert, want dat al wat ge in of door den Middelaar hebt, u van God is „geschonken.

„Middelaar“ is de nog gansch algemeene naam, waarmee de Catechismus hier zeer terecht den Christus inleidt. Men bedenke toch wel, dat hier op deze plaats en bij deze vraag nog geen de minste sprake komt van een uiteenzetting der Verlossingsleer. Die wordt pas bij de Geloofsartikelen behandeld. En ook is hier nog geen oorzaak om de Vleeschwording uitvoerig te bespreken; want die komt aan de orde in Vraag 35.

Hier op deze plaats en bij deze Vraag mag in al dat bijzondere nog niet afgehandeld, en moet juist het algemeene gezichtspunt streng worden gehandhaafd. Het is de zake tusschen God en den verloren zondaar, die ontvouwd staat te worden. Wat in die zake in zal blijken te zitten, zal de Catechismus u later in bijzonderheden doen zien. Maar thans is hij daaraan nog niet toe. Thans is hij nog slechts bezig om u de zaak uit haar algemeen gezichtspunt voor te stellen. Aan den eéne kant den levenden God, met wien ge te doen hebt, en daartegenover gij verderliggende in uw zonde en ellende.

Alle godsdienst, alle godsvrucht, alle godzaligheid, het doet alles op die ééne zake, die tusschen den Heere HEERE en zijn menscheijk kind hangt. En juist omdat nu de Catechismus, zonder voorhands dieper in te dringen, bij dit alomvattende staan blijft, is Middelaar de van zelf aangewezen naam, waarmee hij den Christus hier voorbrengt.

De naam zelf van „Middelaar“ duidt juist aan, dat er een zake tusschen twee personen hangende is; dat deze twee gescheiden liggen; en dat nu hij als Middelaar tusschen die beiden inkomt. Een „Middelaar“ is niet een Middelaar van ééne, maar van twee, zegt ons de brief aan de Galaten (3: 20), en in den brief aan Timotheus schrijft ons dezelfde apostel: „Er is maar één Middelaar Gods en der menschen, de mensch Christus Jezus.“

Want wel droeg ook Mozes den naam van middelaar des Ouden Verbonds, maar slechts in symbolisch-typischen zin, en ook zoo nog met geen andere strekking dan om aan te duiden, dat hij tusschen Jehova en zijn volk stond.

Middelaar beduidt voor de verhoudingen onderling wat een brug over een afgrond is, de saamsbrenging van wat gescheiden lag, de saansschakeling van wat uiteen lag geworpen. Het is het lieflijke snoer der eenheid of wilt ge „de stat saamsbinding“, die hereant wat uiteenviel. Het is de toemurder der bresse, opdat de breuke van de muren der stad hersteld mogen zijn. Middelaar zijn is tusschen een heilig God en een onderdoem gesonken menschedom gaan staan, en daardoor uit den wortel zelve weer godsdienst en godsvrucht en godzaligheid mogelijk maken.

En hoezeer u ook elke andere bemiddeling meest ót door een derde óf door

een half toeschieten van beide zijden tot stand komt, zoo is het komen van dezen Middelaar louter en zuiver alleen een daad Gods.

Er komt geen derde bij, die als middelaar tusschen de twee zich aanbiedt, want buiten God en mensch is er niets dan dier en engel, en we zagen overtuigend, waarom noch een dier noch een engel ons verzoeken kan. Hij is dan ook geen engel, en heet wel soms de engelen-gestalte, maar nooit hun natuur aangenomen.

Van „buiten God of mensch“ kwam dus niets. En dat, waar het al zoo schrap en strikt tusschen God en zondaar staan bleef, de zondaar zelf niet het allergeingste tot deze bemiddeling bijdroeg, dat zal later de belijdenis der wondere vleeschwording duidelijk maken.

Thans kan hier alzoovolstaan met er op te wijzen, dat de zake van den zondaar niet tegenover den Vader alleen, maar tegenover den Heere HEERE stond, en dus evengoed tegenover den Zoon en den Heiligen Geest. Nooit derhalve een minder diep beleedigde Zoon, die in den erger beleedigde Vader den toorn gestild en gebuschd heeft, maar een toorn die gelijklijk van Vader, Zoon en Heiligen Geest uitgaande, naar den raad des Drieëenigen, slechts instrumenteel door den Zoon verzoend is.

Wat nu de Catechismus, al het heil kort saamvattende, er nog bijvoegt, dat deze Middelaar ons gegeven is „tot wijsheid, rechtvaardigmaking, heiligmaking en volkomen verlossing“, is, zij het ook met kleine afwijking, ontleend aan 1 Cor. 1: 30, en hier uitnemend op zijn plaats.

De zake der bemiddeling hangt tusschen den Heere HEERE en het in zonde verzonken menscheijk geslacht. Wat nu ontbreekt aan dit gevallen menscheijk geslacht, om voor den Drieëenigen God te kunnen bestaan? En het antwoord luidt immers: „Aan dit geslacht van zondaren ontbreekt wijsheid, ontbreekt gerechtigheid, ontbreekt heiligmaking en ontbreekt geluk.“ Welnu, zegt de Catechismus, juist dit alles, wat u in uzelf ontbreekt, dat alles heeft God Drieëenig u in den Middelaar geschonken. In onze Heere Jezus Christus hebt gij deze vier ontvangen: én wijsheid én gerechtigheid én heiligmaking én volkomen geluk.

Ge bezat in het paradijs, zooals uw God u schiep, eene oorspronkelijk u inklevende wijsheid, eene oorspronkelijk u inwonende gerechtigheid, eene oorspronkelijk u ingeprente heiligmaking, en daarmee overeenkomstig storelozen vrede en storeloos geluk.

Dit heil nu verwerpt ge. Door uw zonde ging teloor de u oorspronkelijk inklevende wijsheid, en wierdt ge dwaas. Door uw zonde ging teloor uw oorspronkelijke gerechtigheid, en wierdt ge verdoemelijk. Door uw zonde verloort ge de oorspronkelijke heiligmaking, en wierdt ge verdorven van aard. En derhalve verloort ge door uw zonde uw geluk en uw vrede en verzonk ge in ellende en in dood.

Doch zie hier nu den Middelaar, in wien dit alles u terugkomt. In dien Middelaar weer „verlichte oogen des verstands“, opdat ge zien moogt, en niet langer omkomt in uw donkerheid. In dezen Middelaar weer „algeheele rechtvaardigmaking“, zodat het is als hadde nooit schuld u benauid en gij nooit tegen uw God overtreden. In dezen Middelaar weer volkomen heiligmaking, zodat gij rein voor God staat. En eindelijk in dezen Middelaar u volkomene verlossing van dood en ellende verpand, en daarmee eeuwige gelukzaligheid in een paradijs, beter dan de hof van Eden bood, gewaarborgd.

Dit slaat dus volkomen op wat de Ca-

techismus van het verderf en de verwoesting der zonde leerde; want volkomen hergeeft en herstelt deze Middelaar al wat het geslacht van Adam door de zonde verloor. Slechts hergeeft het dit verlorene op andere wijs.

In het Paradijs bezat de mensch deze vier, t. w. wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking en geluk in zichzelf; maar nu bij den geredden zondaar is het rustpunt dezer vier niet meer in hem, maar in den Middelaar. Beide malen, én in het Paradijs én in Sion bezat en bezit een mensch geen dezer vier natuurlijk ooit anders dan in afhankelijkheid van den Drieëenigen God, aler leven Springader en aller goeden Fontein. Maar in het Paradijs was dit zonder Middelaar, terwijl het in Sion nooit anders dan door den Middelaar toegaat. Iets wat zeer tot schade der ware rechtzinnigheid door bijna alle Neo-Kohlbrugianen wordt voorbijgegezien, die u vertellen dat ook Adam reeds in het Paradijs zijne gerechtigheid slechts in den Christus bezat; maar iets wat onze vadersen onherroepelijk op grond van Gods Woord hebben vastgelegd door den nadruk waarmee ze altoos spraken van „oorspronkelijk“ gerechtigheid.

Voor al in de spraakverwarring onzer dagen schuive men dit verschil dus weer duidelijk op den voorgrond: Wat Adam in het Paradijs oorspronkelijk, d. i. buiten tuschenkomst van een Middelaar bezat, t. w. wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking en geluk, dit alles bezit een kind van God in Sion thans niet meer oorspronkelijk, maar alleen in en door den Middelaar.

Ter laatste instantie komt het ons alles dus uit den Drieëenige toe, zooals Paulus zegt: „Zelfs uw zijn in Christus Jezus is alleen uit Hem“ (1 Cor. 1: 30: Uit Hem zijt gij in Christus Jezus). Maar den kinderen Gods in Sion vloeit het uit die Fontein aller goeden thans niet anders toe dan door en in den Middelaar: Uit Hem zijt ge, maar in Christus Jezus. En wat nu den kinderen Sions uit den Drieëenigen in Christus Jezus toevloeft, dat is juist hetgeen de gevallen Adam verloor en derde: wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking en geluk.

Gelijk een pasgeboren wicht zijn melk in moeders borst bezit, en daarom moeder hem van God gegeven is, tot zijn voeding en drenking, zodat de moeder het heelt eer het wicht het heeft en het wicht het niet anders dan uit moeder ontvangt, — alzo ook is het in Christus. In hem dit alles eer het ons toekomt en ons nooit anders toekomende dan uit hem.

Ja, mochten we, we zouden dieper indringend, dit leven in Christus zels liefst bij het leven van het nog ongeboren wicht in moeders schoot vergelijken. Inzide in eens anders leven en toch een eigen leven uit die andere levend, en kracht noch beweging noch voeding noch drenking anders dan door het moederbloed hebbende, is zulk een nog ongeboren kind zulk een treffend beeld van het leven van Gods kinderen in het verborgen leven des Heeren. Uit hem en door hem, en toch in hem een eigen leven voor uzelf alleen.

KUYPER.

„En luipaard zijn vlekken.“

Zal ook een inorman zijn hield veranderen of een luipaard zijn vlekken? Zoo niet gij ook kunnen goed doen, gij die geleerd zijt, kwaad te doen. Jeremia 13: 23.

De vlekken van een luipaard staan prachtig. In die vlekken zit het schoone van zijn huid. En al het gevleete en gespikkelde wild gedierde zoo zijn sieraad inboeten en zijn aan-

Vriezenveen, loof den heer 9; van J. G. n. van Mevr. gen f 4. van 50; van den heer B. ten. te Anjum arlanderveen, van St. f 1; en heer J. P. 25; door den gevonden bij 5. 5. f 2.50. ten Have te 46; door Da. A. de Gaay 47; door W. f 1.—

te Schiedam die collectie te heb f 2.45. omid te Leir-Hongenhuijze rsvereeniging brink van de an een dienst- te Aarlander- nde het con- n O. van T. te

Vollenhoven, Nat. Synode, en partij boe- Pol. Ecclesia“

ingekomen: f 19.75; door dan f 7; door Kerk (doleer- Escali f 4; St. Jac. Par. e leerredenee- en ring. Door deloos van A. f 2; te samen 5; door me. Bar. v. d. B. f 39.20; door ddelburg, van deelte der col- g; van Meij. K. d. H. te Z. te Graven- shroedijk en V. f 25; van 9; door D. D. udja“ te Gauw bij een spreek- Meij. A. C. R.

Loc-Com. der e Stuiiversver- 6.62 1/2 en van akloon. Door falve Stuiivers-

ningmeester.

GSKERK.

UNNING Jr.

KORFF.

dering met de

g met de leden

Nederl. Vereen.

apta.

N,

it gevraagd

ELOUBET

el.

alheid en is

ppiegel, ja

nde kracht

aan scho-

pporgel van

cost slechts

eze Orgels

in waarde-

J,

en omvang-

is in eene

and.

M. Fabrik, H.

Iets over het Antinomianisme in de 17e eeuw.

XV.

DE AFGEVAARDIGDEN DER CLASSIS.

Joh. Philenus en Nicolaas Scharer vatten de commissie, hun opgedragen, om de beschuldigingen, tegen Ds. Stroobant ingebracht, te onderzoeken, ernstig op. Zij waren geen partij in deze zaak. Het was hun bovendien te doen, om Stroobant te behouden en niet om hem te verderven. Zooveel mogelijk wilden zij den beklagde ter wille zijn, alle gelegenheid werd hem aangeboden om zich te verantwoorden. Buiten hem om deed men onderzoek naar de waarde of onwaarde der beschuldigingen, om daarna bij hem terug te komen niet met eenen eisch tot zelfbeschuldiging, maar met de bede om zich los te maken uit alles, waarvan hij zich niet ontschuldigen kon. Eere

der menschen, de afgevaardigden der Classis dachten er niet aan daar naar te streven (getuige hunne lankmoedigheid tegenover de afmattende ontwijkingen en hoogmoedige verwijtingen van Stroobant, jaren lang volgehouden).

Alles wilden zij toegeven, behalve wat de eere Gods en de waarheid van de Evangelieprediking aanging. Reeds den 20sten October 1689 waren de gedeputeerden-classical gered met hun rapport. Toen zij het hadden uitgebracht, had Stroobant lang geweigerd te verklaren of zij in hun gedaan rapport iets gezegd hadden dat niet conform de waarheid was of iets hadden verzwegen wat tot zijne verlichting kon dienen.“ Het was reeds laat geworden als Stroobant de gewenschte verklaringen had. De classis was daarop tot het besluit gekomen, dat de deputati „nog nader inquest hadden te doen, de classis te informeerden en punten van beschuldiging op te stellen.“

Dat dit alles zoo gegaan is, mijne lezers, kunt ge vernemen, wanneer ge in uwe gedachten tot den 3den November (1689) terugkeert en u dien dag neerzet onder de leden der classis van Walcheren, in Middelburg samen-gesproken.

Ziet, daar hebt ge de afgevaardigden. Zij hebben daaren van den voorzitter Ds. Aegidius van Rijkcegen het woord verkregen. Na verklaard te hebben, dat zij de zaak van Stroobant gaarne eerder behandeld hadden gezien, leggen de afgevaardigden de schuld van het uit-

stel op Stroobant zelve en zijne weigering, boven reeds gemeld. Ook zouden zij liever van de behandeling der kwestie af geweest zijn, „want deze commissie,“ zoo spreken zij, „slecht zooveel callange na zich.“ De vergadering had hem echter niet willen ontslaan, maar veeleer opnieuw met de zaak belast.

Zietdaar de indeling, laten wij nu nog nauwezet toe-luisteren. Naar mannen met zulke begeerte vernuld, mogen wij dat wel doen. Moort wat ze zeggen. Ds. Stroobant is al bij allen en al overlage verdacht van Hattemisme, welke suspicien ten slotte aan de Classis bekend zijn geworden bij zijn beroep naar Gapins.

De deputati, afgaande op oog- en ooggetuigen, op verschillende plaatsen woonachtig, houden Ds. Stroobant ook suspect voor Hattemisme. Zij zullen dat bewijzen, alleen zullen zij de namen der getuigen niet noemen dan een ieder wordt gevraagd, die zich maar in dezen zoude in-meleeren.“

„Wilt ge op deze algemeene beschouwing ook reeds een woord zeggen, collega Stroobant“, vraagt de voorzitter.

„Dank u, praeses, liever had ik, dat men maar dadelijk tot de particuliere instantien mocht overgaan. Dan neem ik aan in deze vergadering het tegendeel te bewijzen der suspicien.“

Nu dan spreken wij het eerst over zekere gepasseerde

zaken, waaruit Ds. Stroobant's keiterij blijkt, gaan de afgevaardigden voort, en ten tweede over eenige punten in de Heilige Theologia, waaromtrent om nadrukkelijke suspicien zijn voorgehouden.

Van het eerste punt zullen wij hier niets meer zeggen, aangezien wij hierboven het gebeurde op schip en wagen hebben meegedeeld. Alleen mogen we niet verzwijgen, dat Ds. Stroobant, niettegenstaande hij vroeger het verslag der commissie goedgekeurd had, nu daartegen bezwaren inbrengt.

Hij herinnert zich niets van zijn gesprek in Mei of Juni gehouden „van de lichteit en gemakkelijkeit van den weg, om zalig te worden.“

Hij ontkent iets tot verachting van tractaatjes als dat van Ds. 3 Brakel gezegd te hebben, alleen heeft hij beweerd dat er geen tractaatje zoo nuttig of leerzaam is, of de Bijbel is dat nog meer. Hij loochent ooit gezegd te hebben, dat de weg ter zaligheid ruim is.

Hij houdt vol dat al zijn redeneeringen op schip en wagen gevoerd nopens de veelheid of weinigheid dergenen die zalig zullen worden, slechts betrekking hebben op Matth. 22 en niet op Matth. 7. Eindelijk werpt hij alle beschuldigingen, over dit punt tegen hem ingebracht, als valsch, laterlijk en onwaar van zich.

DE GAAY FORTMAN.